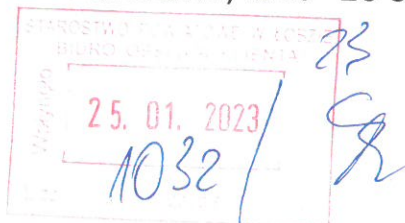

Warszawa, dnia 20 stycznia 2023 roku

Rada Powiatu Łobeskiego

ul. Konopnickiej 41

73 -150 Łobez

W N I O S E K

Uprzejmie proszę o uchwalenie corocznego obchodzenia **rocznicy zakończenia działań wojennych na całym obszarze powiatu łobeskiego w dniu 9 marca**, ponieważ w dniu 9 marca 1945 roku w powiecie łobeskim na tzw. Ziemi Reskiej miała miejsce ostatnia udokumentowana walka z Niemcami (w m. Resko).

U z a s a d n i e n i e

W wyniku moich badań materiałów historycznych z wnioskiem związanych ustaliłem, że dotychczasowe coroczne obchodzenie w dniu 3 marca rocznicy zakończenia działań wojennych II wojny światowej na obszarze zachodniej części powiatu łobeskiego na tzw. Ziemi Reskiej znacznie się różni od daty faktycznego zakończenia działań. W okresie do dnia 9 marca 1945 roku w zachodniej części powiatu miały miejsce znaczne działania wojenne w obchodach rocznicowych dotąd niedostrzegane. Potwierdzają to fakty i dowody dotychczas znane i publikowane oraz nowe przeze mnie odkryte dotąd na terenie powiatu niepublikowane.

Jestem byłym mieszkańcem Reska, mieszkałem w tym mieście od marca 1945 roku od pierwszego dnia po opuszczeniu miasta przez Niemców. Mam obecnie 79 lat i bardzo dobrą pamięć, zwłaszcza wzrokową. Znam dobrze Resko z okresu pierwszych lat powojennych, jestem więc także jakby żywym świadkiem powoływanych we wniosku faktów.

Wg . wspomnień Heleny Dudkiewicz, urodzonej w 1924 roku w Resku wówczas Regenwalde, Honorowej Obywatelki Reska : „Pierwsze radzieckie czołgi i wojska wjechały do Reska 3 marca 1945 roku” (książka pt. „Resko dawniej i dziś” str. 152. Wyd. z 2013 roku .przez Urząd Miasta Resko).

Dzień 3 marca został przyjęty jako „Dzień zakończenia działań wojennych na „Ziemi Reskiej”.

„Wjechanie” do Reska, a wcześniej wjechanie do Łobza „czołgów i wojska” było częścią operacji 3 Armii Uderzeniowej Armii Czerwonej, która rozpoczęła się od okolic miejscowości Drawno w obecnym powiecie choszczeńskim w kierunku północnym w ramach wielkiej operacji wojennej 1 Frontu Białoruskiego przełamywania Wału Pomorskiego i dotarcia do brzegu Bałtyku i do wschodniego brzegu rzeki Odry. Dowódcą

1 Frontu Białoruskiego był marszałek Gieorgij Żukow, dowódcą 3 Armii Uderzeniowej był generał pułkownik Wasilij Kaźnecow.

Wyjaśnienie: *Armia Uderzeniowa w okresie II wojny światowej tak w ogóle to związek operacyjny Armii Czerwonej składający się rzeczowo z czołgów, samolotów, artylerii i piechoty(strzelców) mający na celu dokonywanie wyłomów w obronie niemieckiej.*

„Czołgi i wojska”, jakie „wjechały” do Reska to były czołgi 1 Gwardyjskiej Armii Pancerniej, a wojska to strzelcy 150 Dywizji Strzelców 79 Korpusu Strzelców 3 Armii Uderzeniowej, które po zwycięskich, nocnych ciężkich walkach w dniu 2/3 marca 1945 roku o miasta Świdwin i Łobez poszły za ciosem nie napotykając żadnego oporu, udały się dalej i wjechały w dniu 3 marca 1945 roku do Starogardu, Radowa Małego, Radowa Wielkiego i Reska, a w dniu 4 marca 1945 roku do Płotów i Golczewa. Wiedza : Czasopismo „KAWALERIA”, Biuletyn nr. 2/2015, Wyd. Stowarzyszenie Saperów Polskich w Drawnie, Izba Historyczna Ziemi Pełczyńskiej, ten nr. czasopisma dotąd na terenie powiatu łobeskiego jest nieznany, także w Wikipedii przy hasłach ze słowem ; „Łobez”.

„Radzieckie czołgi i wojsko wjechały” do Reska, zgodnie z ówczesną sztuką wojenną, czołgi zabezpieczały się przed ewentualnym atakiem Niemców od strony Łobza i strony Radowa Małego niszcząc centrum miasta skąd przybyły oraz zniszczyły od strony Płot, gdzie dalej miały się udać. Podobnie zostały zniszczone centra miast Łobez i Płotów(autor jako małolat widział gruzy tych miast).

Zajęcie w dniu 3 marca 1945 roku miasta Reska, wcześniej tego samego dnia Łobza, Stargardu, Radowa Małego, Radowa Wielkiego a później Płotów przez „czołgi i wojsko” radzieckie nie zakończyło działań wojennych w obecnym powiecie łobeskim, było właściwie ich początkiem. Sprawiała to skomplikowana sytuacja wojenna. W obszarze pomiędzy miastami Świdwin, Łobez, Kapice i Redło(z wyłączeniem tych miast, - zostały zdobyte) zostały okrążone znaczne wojska niemieckie z 10 korpusu SS i 39 korpusu pancernego w sile ok.60 tys. żołnierzy z 11 Armii niemieckiej obrony Wału Pomorskiego. W okrążeniu i likwidacji niemieckich wojsk brały udział od strony południa i zachodu wojska 3 Armii Uderzeniowej, a od strony wschodniej wojska 1 Armii Wojska Polskiego. Zał. nr . 1.

Otoczone wojska niemieckie usiłowały przełamać okrążenie przede wszystkim w kierunku zachodnim do rzeki Odry. Z okrążenia udawało się wyrwać siłom niemieckim w grupach od 100 do 500 żołnierzy, także czołgom, które były likwidowane w ciężkich walkach w rejonie Łobza, Poradza, Reska, Radowa Małego, Radowa Wielkiego i Pogorzeliczy.

Do likwidacji tych grup została wyznaczona 6 brygada artylerii lekkiej(6 BAL) 2 Dywizji Artylerii WP przydzielonej do 3 Armii Uderzeniowej. Miejsca zgrupowania brygady; - w rejonie Łobza, Radowa Wielkiego i Radowa Małego ugrupował się 43 pułk artylerii lekkiej(6BAL), - w rejonie Reska 45 pułk artylerii lekkiej(6BAL), - w rejonie Pogorzeliczy 48 pułk artylerii(6BAL) Wiedza: -Centralne Archiwum Wojskowe, 2 DA, t.8.str.86. CAW, 6 BAL, t.1. wiedza dotąd w publikacjach związanych z powiatem nie powoływana. Zał.nr.2

W dniu 4 marca 1945 roku jak wspomina Helena Dudkiewicz miał miejsce w Resku pożar poczty. W budynku poczty zatrzymało się dowództwo radzieckie, budynek spłonął całkowicie. Pożar mógł być następstwem niemieckiego ataku na dowództwo radzieckie. W Łobzie w dniu 6 marca 1945 roku w Łobzie w pobliskich Świętoborcach, miały miejsce ciężkie walki, obecnie to miejsce uświeca pomnik (Wikipedia, Łobez).

Poza zniszczeniem budynku poczty a wcześniej przez czołgi radzieckie centrum miasta Reska, w mieście i jego okolicach miały miejsce ciężkie walki likwidacji grup niemieckich. W dniach 7-8 marca 1945 roku, 45 pułk artylerii 6 BAL walczył o zdobycie fabryki elementów do pocisków rakietowych V1 i V2. O produkcji autorowi opowiedział mieszkaniec Reska pochodzenia niemieckiego.

Fabryka w Resku, była usytuowana pomiędzy stacją kolei wąskotorowych Resko Północne i obecną ulicą Gdańską. Fabryka miała część nadziemną i część podziemną. Część nadziemna była konstrukcji ceglano-metalowej. Natomiast część podziemną stanowiły hale produkcyjne o konstrukcji żelbetonowej(hale produkcyjne widział małoletni autor). Na starych zdjęciach Reska, miejsce tam, gdzie była widoczna fabryka maskowano wybielaniem fragmentu zdjęcia. W okresie wojny do produkcji zatrudniano robotników przymusowych i więźniów. Wiedza : Książka pt. „Pomorze Zachodnie, Mały przewodnik”, autor Czesław Piskorski, wyd. 1980, str. 320-321.

Dotychczasową ochronę fabryki wzmocnili żołnierze uciekający z okrażenia. Na wyposażeniu mieli m.in. moździerz produkcji niemieckiej Granatwerter 42, kaliber 120 mm, obecnie dwa takie moździerze stoją przy obelisku kamiennym przed szkołą podstawową przy ulicy Wojska Polskiego w Resku. Zostały pozostawione w Resku na pamiątkę jako zdobyczne w walce o fabrykę, nieprzydatne w wojsku polskim z powodu braku do nich amunicji, - granatów moździerzowych.

Wyjaśnienie : *Moździerz to typowa broń obronna piechoty.* 2 Dywizja Artylerii Wojska Polskiego w wyposażeniu nie posiadała moździerzy.

Zdobycie fabryki rozpoczęto od ostrzału fabryki z lekkich armat(haubic) ze skraju lasu przy przedłużeniu obecnej ulicy Olsztyńskiej. Niemcy bronili się strzelając m.in. granatami z moździerzy. Dowodem, że tak było, były ślady po stanowiskach artyleryjskich i ślady po pociskach moździerzowych na skraju lasu. Ślady te prawie codziennie oglądał małoletni autor, bowiem skrajem lasu prowadziła polna droga na ogólnodostępne pastwiska i do ówczesnego powojennego dzikiego miejskiego kąpieliska w Redze(plaża trawiasta, rzeka czysta). Budynki dworca kolejowego stacji Resko Północ były na linii ognia armat, niektóre pociski trafiły w dworzec. Wyposażenie fabryki zostało wywiezione przez Armię Czerwoną. Z tego powodu wiedza o fabryce, walka o jej zdobycie w okresie PRL nie była popularyzowana. - Polacy zdobyli fabrykę, a Rosjanie ją „ukradli”. Podziemne hale fabryki w latach pięćdziesiątych zasypano. Radzieccy żołnierze zostawili w Resku po sobie niedobre wspomnienia. Pomnik „Wdzięczności” (mieszkańców) przy Wojska Polskiego „znikł” w 1956 roku.

Ponadto w okresie walk 45 pułku, 6 BAL 2 DA w Resku i jego okolicach prawdopodobnie od strzelania z armaty na wprost, zamieniono w ruinę budynek usytuowany na osi parku miejskiego, przed łukiem toru

łączącego stację Resko Północne ze stacją Resko Południowe (obecnie tor rozebrany). Podobny los spotkał pierwszy budynek po prawej stronie drogi polnej, prowadzącej do kolonii Policko. Oba budynki miały duże sady, po wojnie nie miały właściciela, autor otrząsał tam jabłka i sprzedawał w skupie GS jako spady. W lesie w pobliżu przystanku kolejowego Maćkowo też były ruiny budynku, same nie powstały. W Maćkowie mieszkańcy Reska licznie zbierali grzyby.

Fragment książki pt. „2 Łużycka Dywizja Artylerii” (autor Marek Klibański, wyd. MON, rok 1963, str.90), cytat : - „W ciężkich walkach i trudnych warunkach żołnierze 45 pułku artylerii lekkiej wykazali dużo odwagi, hartu i wytrzymałości. Świadczy o tym poniższy przykład. **9 marca tuż po północy, plutonowy Ludwik Chmielewski** z plutonu dowodzenia 1 dywizjonu 45 palu zauważył, że grupa Niemców po wyjściu z lasu krąży koło jednego z domów na skraju miejscowości Resko..... .(---)Po dojściu na odległość 300 m Niemcy zaczęli się ostrzeliwać. Wtedy grupa zwiadowców rozsypała się. Każdy zwiadowca zbliżał się do domu z innej strony, okrążając znajdujących się tam Niemców. (---) W czasie likwidacji oporu nieprzyjaciela zabito 7 wzięto do niewoli 27 Niemców”.
Zał.3 i 4

Wyjaśnienie : Fragment książki prawdopodobnie dotyczy budynku z obecnego adresu budynków ulicy Olsztyńska nr.16 lub 4 (autor nie był w tym miejscu na pewno przez okres 50 lat, pamięta te budynki jako „pustki”, nawet bez okien, drzwi i podłóg).

W dniu 8 marca 1945 roku wszystkie pułki ; 6 Brygady Artylerii Lekkiej, 2 Dywizji Artylerii, 1 Armii Wojska Polskiego otrzymały rozkaz opuszczenia dotychczasowych ugrupowań i udania się w rejon Trzebiatowa przez Radowo Wielkie, Resko, i Łabuń Wielki. **Przegrupowanie opuszczenia dotychczasowego rejonu brygady rozpoczęło w dniu 9 marca 1945 roku.**

Wyjaśnienie: 2 Dywizja Artylerii WP została sformowana w 1944 roku we Włodawie, obecne województwo lubelskie. Skład; trzy brygady artylerii(6 BAL, 7BAH, 8 BAC) i dywizjon artyleryjskiego rozpoznania(6darp). Skład każdej brygady stanowiły trzy pułki a pułki składały się z dwóch dywizjonów po trzy baterie, każda po 4 działa. Dowódcą 2 Dywizji Artylerii w momencie sformowania był płk Benedykt Niestorowicz, w końcu wojny generał brygady. Stan osobowy 2 Dywizji Artylerii WP ok. 6 tys. żołnierzy. Dowódcą 6 brygady walczącej(6BAL) na obszarze powiatu łobeskiego był płk Michał Aguriewski a w Resku i jego okolicach walczył 45 pułk artylerii, dowódca ppłk Mikołaj Nowik.

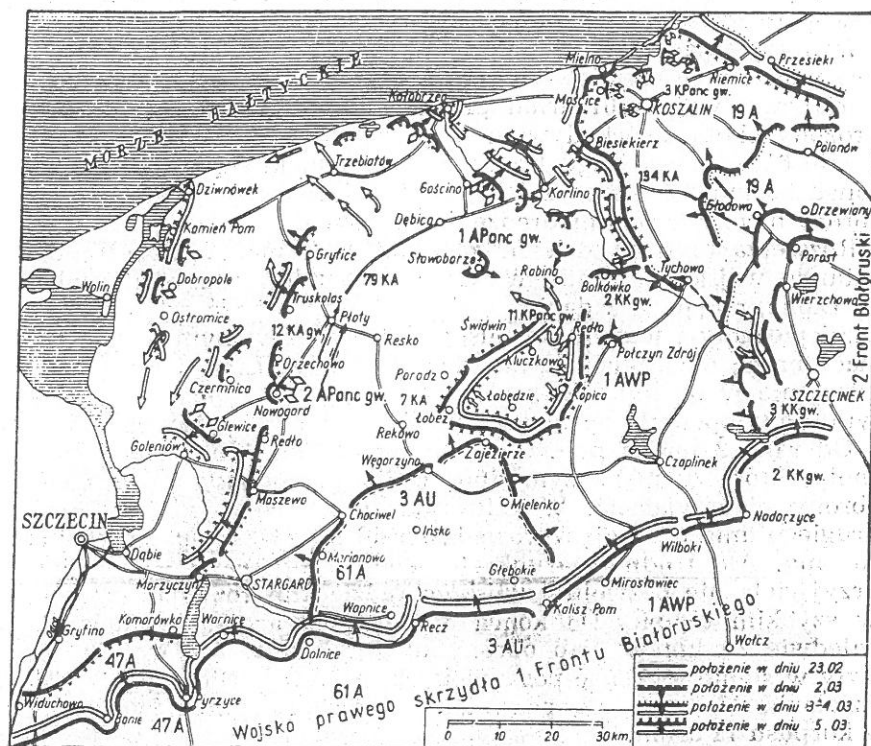
W lutym 1945 roku 2 dywizja artylerii została podporządkowana dowództwu 1 Frontu Białoruskiego jako wsparcie dla 3 Armii Uderzeniowej i 1 Armii Pancernej w przełamywaniu obrony Niemców w okolicach Drawna w kierunku brzegu morza Bałtyckiego(Książka pt. „Druga Łużycka Dywizja Artylerii”, autor Marek Klibański, wyd. MON, 1963 r. str. 8,44,86, 88, 89, 90,91, 94, 101, strony dot. Reska).Zał.4.

Powyższy wywód wyczerpująco uzasadnia wnioszek.

Proszę o przychylne rozpatrzenie wniosku.

Zał. 4 szt.

Tadeusz Gąsiorowski
Tadeusz Gąsiorowski

Szkic 8. Przebieg działań bojowych wojsk prawego skrzydła
1 Frontu Białoruskiego od 1 do 5 marca 1945 r.

W tym położeniu dowódca 1 Frontu Białoruskiego nakazał związkom ogólnowojskowym zwiększyć tempo natarcia, a dowódcy 2 armii pancerniej gwardii wykonać zasadniczymi siłami głęboki manewr w celu obejścia umocnionej pozycji obrony nieprzyjaciela i uderzenia na jego skrzydło i tyły.

Wykonując powyższe zadanie wojska 2 armii pancerniej gwardii wykonały manewr przez pas natarcia 3 armii uderzeniowej w kierunku na Ińsko, Węgorzyna, Rekowo, a następnie uderzyły na Nowogard, a więc na skrzydła i tyły zgrupowania nieprzyjaciela, broniącego się na rubieży Chociwel, Marianowo^{67b}.

Manewr ten przyniósł pełny sukces. 3 marca 2 armia pancerna gwardii wyszła w rejon położony na południowy zachód od Radowa Wielkiego, a do końca 4 marca nawiązała walki o No-

^{67b} Tamże.

Zastępca dowódcy 6 BAL do spraw
pol.-wych.
por. Aleksander Segal
(zginął w walkach w rejonie Łobez
6.III.1945 r.)

plutonów 43 pal: kpt. Michał Pisarew, ppor. Fedor Dołganin, ppor. Masnikow. Zginęło również kilku żołnierzy, m.in. kanonier Kowalski.

6 marca poszczególne pułki 6 BAL zajęły ugrupowania bojowe i prowadziły walkę w następujących rejonach (szkic 10):

— 43 pułk artylerii lekkiej — południowy skraj m. Łobez, Bonin.

Pułk wchodził w skład odwodu dowódcy artylerii 7 korpusu armijnego¹³⁹;

— 45 pułk artylerii lekkiej — Resko. Pułk pozostawał w dyspozycji dowódcy artylerii 3 armii uderzeniowej¹⁴⁰;

— 48 pułk artylerii lekkiej został przekazany do dyspozycji dowódcy artylerii 146 dywizji piechoty. Na południe od m. Słonowice musiał on sobie torować drogę do dywizji zwalczając ogniem na wprost oraz przy użyciu broni ręcznej i maszynowej nieprzyjaciela, który usiłował wyrwać się z okrążenia¹⁴¹. Dopiero 7 marca pułk zajął ugrupowanie bojowe w rejonie Grabowo, Suliszewice, „Wysiedle” i zaczął wspierać ogniem 146 dywizję piechoty.

W powyższym ugrupowaniu pułki 6 BAL prowadziły walkę do dnia 8 marca.

W ciągu 6 i 7 marca grupy Niemców nieustannie ponawiały próby przedarcia się w kierunku zachodnim. Na przykład 6 marca w godzinach wieczornych na odcinku 43 pułku artylerii lekkiej w rejonie miejscowości Łobez grupa nieprzyjaciela w sile około 150 ludzi próbowała się przedrzeć przez rejon 6 baterii¹⁴². Próba ta została odparta. Podobny los spotkał próby ponawiane pod osłoną nocy.

Walki te były dla żołnierzy 6 BAL niezwykle wyczerpujące, ponieważ wymagały nieustannej gotowości i wysokiej czujności nie tylko poszczególnych pułków, ale wręcz poszczególnych drużyn i działonów. Dosłownie nikt nie był pewien, skąd i kiedy

¹³⁹ Tamże.

¹⁴⁰ Tamże.

¹⁴¹ Tamże.

¹⁴² CAW, 6 BAL, t. 1.

działa 5 i 6 baterii, chociaż w stanie uszkodzonym, zostały jednak odebrane, a kolejne ataki Niemców odparte¹⁴⁹.

W walce tej odznaczył się ppor. Piotr Butczenow z 6 baterii. Widząc, że 5 bateria została zaatakowana, na czele swoich 10 żołnierzy uderzył z tyłu na Niemców i w dużej mierze przyczynił się do ich likwidacji, niszcząc około 30 żołnierzy niemieckich i biorąc 6 do niewoli. Ppor. Butczenow zdobył przy tym 1 karabin maszynowy. Wyróżnili się także ogniomistrz Czesław Wojewoda i kapral Władysław Nowicki.

Oprócz ppor. Bielyszewa w walce tej zginęło 6 podoficerów i szeregowców, a 10 żołnierzy zostało rannych. Zginęło 45 żołnierzy niemieckich, do niewoli wzięto 18, wśród nich porucznika piechoty.

Tak więc 45 pułk artylerii lekkiej musiał prowadzić niezwykle ciężkie walki stając na drodze odwrotu nieprzyjaciela. Sytuację pogarszał fakt, że zaczęto odczuwać brak chleba i materiałów pędnych, których dowóz był już od dwóch dni niemożliwy, gdyż drogi były przecięte przez oddziały niemieckie. Ponadto część posiadanych samochodów została uszkodzona i była niezdadna do użytku (motory i chłodnice przestrzelone, a opony pocięte).

W ciężkich walkach i trudnych warunkach żołnierze 45 pułku artylerii lekkiej wykazali dużo odwagi, hartu i wytrzymałości. Świadczy o tym poniższy przykład. 9 marca tuż po północy plutonowy Ludwik Chmielewski z plutonu dowodzenia 1 dywizjonu 45 pału zauważył, że grupa Niemców po wyjściu z lasu krąży koło jednego z domów na skraju miejscowości Resko. Plutonowy Chmielewski niezwłocznie o tym zameldował swemu dowódcy, po czym — na podstawie jego rozkazu — na czele kilku zwiadowców wyruszył w kierunku domu, ku któremu skradali się Niemcy. Po dojściu na odległość 300 m Niemcy zaczęli się ostrzeliwać. Wtedy grupa zwiadowców rozsypała się. Każdy zwiadowca zbliżał się do domu z innej strony, okrążając znajdujących się tam Niemców. Zwiadowcy torowali sobie drogę ogniem dwóch posiadanych karabinów maszynowych. Wreszcie dotarli do celu. W czasie likwidacji oporu nieprzyjaciela zabito 7 i wzięto do niewoli 27 Niemców. Zwiadowcy zdobyli 19 karabinów, 50 granatów i karabin maszynowy. Jeńcy wzięci do niewoli zostali odstawieni do sztabu pułku. W czasie ich przesłuchania uzyskano szereg cennych informacji dotyczących sił i zamiarów przeciwnika. W akcji wyróżnili się plutonowy Ludwik Chmielewski, bombardier Emil Proszek, bombardier Bazyli Starczewski, kanonier Jan Panków i kanonier Marcelli Żygadło.

¹⁴⁹ Tamże.

c) Walki 6 BAL

9 marca brygada sunięcie jej ugrupowania od Gryfic)¹⁵⁰ raz wykonać ze w stanie rzeczy pułk tymczasowym ugrupowania w dzień, jak i w chwili trzeba było chwila nieuwagi. Toteż zachowywać się okolic, żeby wyjść z okrążenia.

Dopiero 11 marca niezwłocznie wyruszył rza Bałtyckiego¹⁵² Resko, Łabun Wie

W tym czasie się następująco¹⁵⁴

Po zakończeniu Świdwina 1 armii Morza Bałtyckiego 7 marca prawoskłą o Kołobrzeg. polskich i radzie brzegu, Trzebiato

7 korpus armii drugiego rzutu z od Gryfic. 207 dy na. Natomiast 79 Pomorskiej i nad Pomorskiego, gdzie dynczych i rozpr

W związku z brzeże Morza Bałtyckiego w rejonie Gryfic zgrupowanie niechoty, 402 zapasów wizji piechoty „ 7 dywizji pancerni

¹⁵⁰ CAW, 2 DA, t.

¹⁵¹ CAW, 2 DA, t.

¹⁵² Tamże.

¹⁵³ Tamże.

¹⁵⁴ Zawjałow,

2AL. 41. 9

WOJSKOWY INSTYTUT HISTORYCZNY

MAREK KLIBAŃSKI

•

DRUGA
ŁUŻYCKA DYWIZJA ARTYLERII

•

Organizacja,
szkolenie i działania bojowe
(20 sierpnia 1944 r. – 5 października 1945 r.)

•

REDAKTOR NAUKOWY
Z. STĄPOR

WARSZAWA 1963